

Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitimden Beklentileri: Nitel Bir Araştırma (Niğde İli Örneği)

Expectations of teachers from postgraduate education: A qualitative research (Sample of Niğde province)

Gökhan Baş

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, Konya

Özet

Bu çalışmanın amacı, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) bünyesinde görev yapmakta olan öğretmenlerin lisansüstü eğitimden beklentilerini belirlemektir. Araştırmanın örneklemini 2011-2012 akademik yılında Niğde ilinden dört ilköğretim okulu ve üç liseden toplam on dört öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada öğretmenlerin seçiminde, seçilen öğretmenlerin lisansüstü eğitim alma isteklilikleri göz önünde bulundurulmuştur. Araştırmada, nitel veri toplama araçlarından görüşme yöntemi içerisinde yer alan “yarı yapılandırılmış görüşme tekniği” kullanılmıştır. Bu araştırmada, veriler “betimsel analizi tekniği” ile çözümlenmiştir. Yapılan araştırma sonunda, öğretmenlerin lisansüstü eğitime yönelik beklentilerinin akademik, kişisel, mesleki yarar ve Milli Eğitim politikaları olmak üzere dört boyutta olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar sözcükler: Lisansüstü eğitim, nitel araştırma, öğretmenler.

Abstract

The purpose of this study was to investigate the expectations of teachers, working in the Ministry of National Education (MONE) from postgraduate education. The sample of the study consisted of fourteen teachers from four elementary schools and three high schools in Niğde province in 2011-2012 academic year. While selecting the teachers in the sample, it was paid attention that teachers were willing to have postgraduate education. In this study, semi-structured illustrative qualitative research method was used. The data of this study were analysed through “descriptive analysis technique”. According to the findings of the study, it was concluded that teachers were in favour of postgraduate education in regard of four factors such as academic, personal, occupational benefits and the politics of the National Education.

Key words: Postgraduate education, qualitative research, teachers.

Bilginin hızla arttığı günümüzde teknolojik ve sosyal alanlarda büyük değişimler yaşanmaktadır. Bu süreçte bilgiye sahip olan ülkeler teknoloji, politika, sanat, kültür, eğitim vb. alanlarda daha güçlü olmaktadır. Bu bağlamda, gelişen ve yenilenen dünyada önemli bir yer edinmek, kalkınmanın en önemli girdisi olan nitelikli insan gücünün yetiştirilmesini gerekli kılmıştır (İlhan, Sünkür ve Yılmaz, 2012). İçinde bulunduğumuz bilgi çağında hızla ilerlemeye devam eden bilim ve teknoloji ile araştıran, bilgiyi üreten, analiz ve sentez gibi üst düzey düşünme becerilerini kullanabilen, yaratıcı bireylere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu özelliklere

sahip bireylerin ve bu bireylerin oluşturduğu toplumların gelişmesinde temel görevin eğitime düştüğü belirtilebilir (Ören, Yılmaz ve Güçlü, 2012). Bu anlamda, bilginin kaynağı olan ve bilgi ve teknoloji ile toplumu tanıtırarak toplumun gelişmesine katkıda bulunan üniversitelere büyük sorumluluk düşmektedir (Köksalan, 1999). Bununla birlikte, dünyanın saygın ulusları arasında yer edinmek isteyen bir ülke eğitime ve bilimsel çalışmalara kaynak aktarmanın önemini bilmelidir (Karakütük, 2001).

Ülkemizde halen bilim insanı, araştırmacı ve uzman yetiştirmede önde gelen kaynak üniversitelerdir (Demirtaşlı, 2002).

İletişim / Correspondence:

Gökhan Baş
Necmettin Erbakan Üniversitesi,
Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim
Programları ve Öğretim Anabilim
Dalı, Meram, Konya
e-posta: gokhanbas51@gmail.com

Yükseköğretim Dergisi 2013;3(2):61-69. © 2013 Deomed

Geliş tarihi / Received: Eylül / September 8, 2012; Kabul tarihi / Accepted: Şubat / February 6, 2013;
Çevrimiçi yayın tarihi / Published online: Temmuz / July 9, 2013

Çevrimiçi erişim / Online available at: www.yuksekogretim.org • doi:10.2399/yod.13.009 • Karekod / QR code:

Her alanda toplum yaşamı ile iç içe ve yan yana olan üniversite, eğitim sisteminin en üst kademesinde yer almaktadır. Sistemin diğer kademelerinin görevleri var olan bilgiyi aktarmak iken, üniversite esas olarak bilgiyi üretmek, yaymak ve kullanımını sağlamakla görevlidir (Tuzcu, 2003). Aynı zamanda, üstün nitelikli insan gücü yetiştirme, bilgi üretme ve yayma yanında topluma hizmet de üniversitenin temel görevleri arasında bulunmaktadır (Ayaz, 1996'dan akt. Alhas, 2006). Üniversiteler, öğrencilerin ilgi, yetenek ve kapasitelerini en akılcı biçimde değerlendirme ve toplumun ihtiyaçlarına uygun nitelikli insan yetiştirme işlevi doğrultusunda çeşitli önlisans, lisans ve lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) programları düzenlemektedirler (Karakütük, 1989).

Bu programlardan biri olan lisansüstü eğitim, Türkiye'de 1982 yılına kadar fakültelerde yapılmaktaydı (Karakütük, 2006; Karakütük ve ark., 2008). 1982 yılından bu yana, ülkemizde lisansüstü eğitim Yüksek Öğretim Kurulu'nun (YÖK) eşgüdümü çerçevesinde yasa da yer alan belirli enstitüler aracılığıyla yürütülmeye başlanmıştır. Türkiye'de üniversitelerde lisansüstü eğitim dört ayrı enstitüde (eğitim, sosyal, sağlık ve fen bilimleri enstitüleri) yürütülmektedir (Arıcı, 1997). Enstitülerin öğretim üyesi kadroları yoktur. Öğretim üyesi kadroları fakültelerdedir. Ayrıca birçok enstitünün binası olmadığından, lisansüstü dersler fakültelerde yapılmaktadır (Karakütük, 2006). Enstitülerin temel işlevleri bilim adamı yetiştirmek, üniversiteye, serbest iş sektörlerine, sanayi ve üretim merkezlerine bilimsel ölçütlere göre eğitilmiş elemanlar yetiştirmek, bilimsel araştırma yaptırmak ve uygulamaktır. Bir başka anlatımla enstitüler, bilimsel kalkınmayı hedef edinerek üniversitenin lisansüstü eğitim ve araştırma olanaklarını değerlendiren, etkili hale getiren, aynı zamanda meslek sahiplerine ve hatta uzmanlara yeni bir alanda teorik-pratik beceri kazandıran ya da düzenli ve zorunlu programlar açarak diplomalarının güncelliğini koruyan kurumlardır (Karaman ve Bakırcı, 2010).

Lisansüstü eğitim, üniversitede lisansüstü derecelere götüren, araştırma yoluyla bilgiye katkıda bulunacak ve gelişen toplumun ihtiyaçlarını karşılayacak bilim insanı ve öğretim elemanı yetiştirmeyi amaç edinen bir faaliyettir (Varış, 1972). Lisansüstü eğitimi, aynı zamanda, bir alanda derinlemesine çalışarak, lisans eğitiminden daha üst seviyede bilgi ve etkinliğe sahip olan yüksek ihtisas gücünü yetiştiren eğitim programıdır (Çakar, 1997). Başka bir ifade ile lisansüstü eğitim, herhangi bir bilgi alanında derinlemesine çalışarak uzmanlaşılın, lisans eğitiminden daha üst seviyede bilgi ve etkinliğe sahip olan, yüksek ihtisas gücünü yetiştiren eğitim programıdır (Köksalan, İlter ve Görmez, 2010).

Lisansüstü eğitim bilim insanı yetiştirme ve ulusal bilim politikasının yürütülmesindeki en önemli etmenlerden biri olarak

kabul edilmektedir. Temel amacı bilgiyi üreten, kullanan ve eleştiren bir düşünce tarzıyla problem çözebilecek nitelikte insan gücünü yetiştirmektir (Alhas, 2006). Lisansüstü eğitim, öğrenme ve araştırma potansiyeli bulunan kişilerin, sadece kendi istekleri doğrultusunda, dâhil oldukları bir süreçtir. Bu sürecin birincil amacı, öğrencilere, bilimsel araştırma yaparak bilgilere erişme, bilgiyi değerlendirme, bağımsız araştırma yapabilme, yeni sentezlere ulaşmak için gerekli adımları belirleme ve bilimsel olayları geniş ve derin bir bakış açısı ile irdeleyerek yorumlama becerilerini kazandırmak ve bu becerileri kullanarak özgün bir bilimsel eseri ortaya çıkarması için yol göstermektir (İlhan, Sünkür ve Yılmaz, 2012). Lisansüstü eğitimde, lisans eğitime göre bireye daha kapsamlı bilimsel araştırmalar yapma, karmaşık sorunları çözebilmeye, mesleki alanlarda uzmanlaşma, bilgi üretebilme ve sentez yapabilme yöntem ve becerisi kazandırılmaya çalışılır (Karaman ve Bakırcı, 2010).

Lisansüstü eğitimin işlevleri, üniversitelerin işlevleri ile paralellik göstermektedir. Bilim ve sanat üretmek, yaymak, toplumsal sorunları doğru algılamak ve sorunlara çözüm önerileri geliştirmek ve üst düzey insan gücünün yetiştirilmesine katkıda bulunmak biçiminde belirtilebilecek bu işlevler doğrultusunda, lisansüstü eğilimin önemi günümüzde giderek artmaktadır (Arıcı, 1997). Lisansüstü eğitim, ülkelerin hedeflerini gerçekleştirmelerinde iki yönden katkı sağlamaktadır. Lisansüstü eğitimin sağlamış olduğu bu katkılardan birincisi, yükseköğretim kurumlarının geleceğin öğretim üyelerini ve araştırmacılarını yetiştirmesidir. Bu bağımsız araştırmacılar yarının paradigmaları ve ürünleri için gerekli altyapı çalışmalarını yapacak ve geleceğin öğretim üyeleri ile araştırmacılarını eğiteceklerdir. Lisansüstü eğitimin ikinci katkısı ise ülkelerin teknolojik, ekonomik ve kültürel gelişimleri ile ilgili sorunlarına çözüm getirmesidir (Tosun, 2001; Ünal ve İlter, 2010). Lisansüstü eğitim, ülkelerin hedefledikleri amaçları gerçekleştirmelerinde katkı sağladığı gibi teknolojik, ekonomik ve kültürel gelişimleri ile ilgili sorunlarına çözüm getirmektedir (Karaman ve Bakırcı, 2010). Lisansüstü eğitimin ülke kalkınmasında ve ülkenin gereksinim duyduğu yüksek nitelikli insan tipinin oluşmasında önemli bir rolü bulunmaktadır (Sevinç, 2001). Lisansüstü eğitimin niteliği, üniversitenin niteliğini, üniversitenin niteliği ise giderek toplumun niteliğini etkilemektedir (Alhas, 2006). Disiplinler arası niteliği olan eğitim sistemlerinde her türlü uzman ve akademisyenin lisansüstü eğitim kademesinde yetiştiriliyor olması konuyu daha da önemli kılmaktadır (Demirtaşlı, 2002). Bununla birlikte, mezuniyet sonrası eğitimi kapsayan lisansüstü eğitimin ülkemiz bilim insanlarının yetiştirilmesi yönünden ne kadar önemli olduğu açıktır. Bilim insanı, yüksek mühendis, araştırmacı, yüksek nitelikli insanların yetiştirilmesi, belirli bir bilimsel konuda bağımsızlığı ve yetkinliği kazanmak amacıyla yapılan lisansüstü eğitimle olanaklıdır (Karaman ve Bakırcı, 2010).

Ülkemizde, lisansüstü eğitime olan talep her geçen gün artmaktadır (YÖK, 2012). Lisans eğitimine olan yoğun istem, üniversite sayılarının artırılması sonucunu doğurmuştur. Bu da eğitimin niteliğini belirli ölçüde düşürmüştür. Öğrenci sayısındaki artış ve lisans düzeyinde verilen eğitimin yetersizliği uzmanlık kademesinin yukarı doğru uzamasına neden olmuş ve değişik iş kolları için yüksek lisans veya doktora diploması ana koşullar arasına girmeye başlamıştır. Ayrıca, üniversite ve öğrenci sayısı artışı, öğretim üyesi gereksinimini de beraberinde getirmiştir. Bu bakımdan, lisansüstü eğitim oldukça önem kazanmış bulunmaktadır (Kilmen, 2007).

Lisansüstü eğitim, öncelikle yükseköğretime akademisyen yetiştirmeyi amaçlamıştır. Ancak, lisansüstü eğitimi bitiren herkese geleceğin bilim insanı gözüyle bakmak, dünyadaki gelişmeler karşısında pek doğru görünmemektedir (Alhas, 2006). Bu açıdan, eğitim kurumlarında iyi eğitilen öğretmenlerin daha verimli çalışacakları ve gelecek kuşakları daha iyi yetiştirecekleri varsayımı lisansüstü eğitime olan ilgiyi artırmaktadır. Üniversitelerin yüksek nitelikli araştırma yapabilecek insan gücüne gereksinimi olduğu kadar sanayinin de yetişmiş insan gücüne gereksinimi bulunmaktadır. Öncelikle Milli Eğitim Bakanlığı bilimsel verilere ulaşacak, kitleye etkin hitap edecek uzman öğretmenlere ihtiyaç duymaktadır (Alhas, 2006). Öğretmenlik mesleği de özel bir ihtisaslık mesleği olduğuna göre, öğretmen yetiştirmenin her şeyden önce sağlıklı bir sisteme dayandırılması, lisansüstü eğitim imkânlarından yeterli düzeyde yararlanılması ve bu mesleğin uzman öğretmenlik anlayışına daha fazla dönüştürülmesi gerekmektedir (Ünal ve İter, 2010). Lisans programlarından sonra verilen lisansüstü eğitim programları bireylerin hem mesleki hem de akademik anlamda üst noktaya ulaşmasında oldukça etkili olmaktadır (Sayın, 2005). Bu sebeple, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde görev yapmakta olan öğretmenlerin öncelikle lisansüstü eğitimden beklentilerinin ortaya konularak, bu beklentileri karşılayacak nitelikte öğretmen yetiştiren lisansüstü eğitim programlarının planlanması ve organize edilmesi gerekmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacını, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) bünyesinde görev yapmakta olan öğretmenlerin lisansüstü eğitimden beklentilerini ortaya koymaktır.

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada, nitel veri toplama araçlarından görüşme yöntemi içerisinde yer alan “yarı yapılandırılmış görüşme tekniği” kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler için tüm görüşmelerde kullanılmak üzere bir dizi soru hazırlanmıştır. Kendileriyle görüşülen kişilerin hepsine sorular aynı sıray-

la sorulur, ancak kendisiyle görüşülen kişinin görüşme sırasında istediği genişlikte yanıtlamasına izin verilen bir görüşme şeklidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Çalışma Grubu

Araştırmanın evreni, 2011–2012 eğitim-öğretim yılında Niğde ilinde görev yapmakta olan ilköğretim ve lise öğretmenleri oluşturmaktadır. Örneklemi ise, evrenden “amaçsal örnekleme yöntemi” (Karasar, 2005) ile seçilen dört ilköğretim okulundan ve üç liseden 2’şer öğretmen olmak üzere, toplam 14 öğretmen oluşturmaktadır. Örnekleme dâhil edilen öğretmenlerin seçiminde, öğretmenlerin lisansüstü eğitim (yüksek lisans veya doktora) yapma istekleri göz önünde bulundurulmuştur.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik nitelikleri ise Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma grubunun demografik özellikleri.

Cinsiyet	Erkek	Kadın
n	8	6
%	57.15	42.85
Mesleki Kıdem	1–5 yıl	6–10 yıl
n	7	7
%	50.0	50.0
Eğitim Durumu	Lisans	Yüksek Lisans
n	11	3
%	78.57	21.43

Tablo 1’e bakıldığında, araştırmaya katılan öğretmenlerin %42.85’inin (n=6) bayan, %57.15’inin (n=8) erkek, %50’sinin (n=7) 1–5 yıllık, yine %50’sinin (n=7) 6–10 yıllık mesleki kıdeme sahip olduğu, %78.57’sinin (n=11) lisans ve %21.43’ünün (n=3) ise yüksek lisans mezunu olduğu görülmüştür.

Veri Toplama Süreci

Öğretmenlerin lisansüstü eğitime ilişkin beklentilerini belirlemeye yönelik olarak “yarı yapılandırılmış görüşme formu” (*semi-structured interview form*) oluşturulmadan önce, lisansüstü eğitime ilişkin araştırmalarda kullanılan bazı sorular ve ölçekler incelenmiştir (Alhas, 2006; Köksalan, İter ve Görmez, 2010; Ünal ve İter, 2010; İlhan, Sünkür ve Yılmaz, 2012; Ören, Yılmaz ve Güçlü, 2012; Toprak, 2012). Bu alanyazın taraması sonucunda, çalışmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Elde edilen veriler ışığında görüşme formu hazırlanmış ve form eğitim bilimleri alanında uzman top-

lam iki öğretim üyesine incelettiler, onların görüş ve önerileri doğrultusunda son haline getirilmiştir. Araştırma kapsamında her öğretmene açık uçlu toplam dört adet soru sorulmuştur. Ayrıca, toplanan verilerin araştırma dışında başka bir amaçla kullanılmayacağı öğrencilere belirtilerek, soruları tam bir güven içinde yanıtlayabilmeleri için isimlerini belirtmemeleri istenmiş ve tüm görüşlerini içlerinden geldiği gibi ifade etmeleri sağlanmıştır. Görüşme yapılan öğretmenlerin tamamına sorular aynı sıra ile sorulmuş ve görüşme sorularına verdikleri cevaplarda bir sınırlama yapılmamıştır. Böylece, öğretmenlerin lisansüstü eğitime yönelik beklentilerini açıklamalarına ve görüşme konusundaki betimlemelerine olanak sağlanmıştır. Görüşmeler araştırmaya katılan öğretmenlerle yüz yüze yapılmış olup, her öğretmen ile görüşme ortalama 20 dakika sürmüştür.

Verileri Analizi

Nitel araştırmalarda toplanan veriler, betimsel ve içerik analizi olmak üzere iki şekilde çözümlenmektedir (Miles ve Huberman, 1994): (i) içerik analizi ve (ii) betimsel analiz. Bu araştırmada elde edilen veriler ise “betimsel analiz tekniği” ile çözümlenmiştir. Temel olarak birbirine benzeyen veriler, belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilmiş ve bunlar okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize edilerek yorumlanmıştır. Bu araştırmanın verilerinin içeriğinin analizinde dört aşamalı olan nitel betimsel analiz tekniği kullanılırken şu sıra izlenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2011): (i) Verilerin kodlanması, (ii) Temaların bulunması, (iii) Verilerin kodlara ve temalara göre organize edilmesi ve tanımlanması ve (iv) Bulguların yorumlanması. Ayrıca, görüşme notlarının hangi öğretmen tarafından gerçekleştirildiğini belirleyebilmek için, araştırmacı tarafından dipnot kullanılmıştır. Görüşme notları turnak içerisinde verilmiş ve daha sonra parantez içinde görüşmenin hangi öğretmene ait olduğu belirlenmiştir. Parantez içerisinde verilen ve görüşmenin hangi öğretmene ait olduğunu gösteren bilgiler sırasıyla; (i) öğretmen sıra numarası, (ii) cinsiyet (Erkek/Kadın), (iii) mesleki kıdem ve (iv) öğrenim durumu (Lisans/Yüksek Lisans) şeklindedir. Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için araştırmacı ile nitel araştırma konusunda deneyimli bir başka eğitim bilimci uzmanı ayrı ayrı yazılı verileri kodlamışlardır. Güvenilirlik için her iki araştırmacı tarafından yapılan kodlamalar üzerinde Miles ve Huberman’ın (1994) geliştirdiği güvenilirlik hesaplama formülü kullanılmıştır. İki kodlayıcı arasındaki uyum yüzdesi %94 olarak hesaplanmıştır. Uyum yüzdesinin %70 veya daha üstü olması yeterli görüldüğünden (Miles ve Huberman, 1994) veri analizi açısından güvenilirliğin sağlandığı kanısına varılmıştır. Araştırmacı ve eğitim bilimci alanında bir uzman tarafından yapılan kodlamalarda uyum gösteren kodlar temalara ulaşmada temele alınmıştır.

Bulgular

Araştırma kapsamında öğretmenlere lisansüstü eğitimden beklentilerine ilişkin olarak yöneltilen sorulara verilen cevaplara bakıldığında, toplam dört adet tema saptanmıştır. Bu temalara ilişkin bulgular aşağıda başlıklar altında ele alınarak incelenmiştir.

Akademik Yarar

Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu lisansüstü eğitiminden akademik yarar beklentisi içerisinde oldukları. Araştırmaya katılan öğretmenler, lisansüstü eğitimin mesleki gelişimlerine katkı sağlamasını beklediklerini, bunun yanında da lisansüstü eğitimin kendilerinin akademik (okutman, araştırma görevlisi, öğretim görevlisi ve öğretim üyesi) olarak ilerlemelerinde de önemli yarar sağlayacağını düşündüklerini dile getirmişlerdir. Aşağıdaki ifadeler incelendiğinde bunlar açıkça görülebilmektedir.

“Fen ve teknoloji dersi öğretmeniyim ve eğitim alanında yüksek lisans yapmak istiyorum. Aynı zamanda, yüksek lisans eğitimimim akabinde de doktora yapmak hedefim var. İleride akademisyen olmak en büyük hayalimdir diyebilirim.” (2/E/5/L).

“Yüksek lisans yapmak istememdeki en büyük arzum akademisyenliğe adım atmaktır. Yüksek lisans yaptığında en azından üniversiteye asistan veya öğretim görevlisi olarak girebilirim. Zaten, şöyle de bir busus var; bir öğretmen yüksek lisans yapmak istiyorsa, mutlaka kafasında üniversitede bir yer vardır.” (8/K/3/L).

“Ben, eğitim bilimleri alanında yüksek lisans yaptım. Bundan sonraki hedefim de doktora yapmak. Tabii ki, hedefim üniversiteye geçmek, akademisyen olmak. Yani, yüksek lisans veya doktora yapmak istemenin en büyük amacı akademisyen olmak ya da en azından akademisyenliğe adım atmaktır.” (6/E/7/YL).

“Kilometrelerce yol giderek insanın kendisini geliştirmesi oldukça iyi bir şey. Ancak, elbette, bu kadar çekilen eziyetin de bir ödüllü vardır ki, bu da üniversiteye boca olmaktır. Nitekim lisansüstü eğitim bu yolda boca olmak için atılan bir adımdır. Öğretmen arkadaşlar, mutlaka kendini geliştiriyorlardır, ancak ben şahsım adına lisansüstü eğitimdeki en büyük amacın üniversite bacası olmak olduğunu düşünüyorum.” (10/E/4/L).

“Yani, şimdi lisansüstü eğitimi çok yarar getiren bir etkinlik olarak görüyorum. Bu, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde olmayabilir. Özellikle, lisansüstü eğitimin yararını akademik olarak görmekteyim. Elbette, insanların hedeflerinde mesleki gelişim vardır, ama en büyük istekleri veya hedefleri akademisyen olmak, yani üniversiteye geçmektir diye düşünüyorum. Mesela, ben de bunlardanım.” (1/K/4/YL).

“Bugün, ülkedeki lisansüstü eğitim alımlarına baktığımızda mülakat listelerinde yüzlerce öğretmen arkadaşım olduğunu görüyo-

ruz. *Bu kadar insan, acaba neden böylesi bir talep içerisinde? Örneğin; bir tarih veya fizik bölümüne başvuru sınırlı sayıda iken, bir eğitim veya öğretmenlik bölümünün lisansüstü eğitim programı oldukça yoğun bir taleple karşılaşılıyor. Burada, insanların tabii ki mesleki anlamda kendilerini geliştirme istekleri vardır, ama en çok oranda öğretmenlerin akademisyenliğe geçmek için çaba gösterdiklerini söyleyebilirim.*” (7/E/3/L).

“Ben, açıkçası, lisansüstü eğitimi üniversiteye geçmek için istiyorum. Zira geçen yıl Ankara’da girdiğim bir lisansüstü eğitim bölümünde tabiri caizse izdiham yaşadım. Alacakları 10 kişi, başvuru 350–400 kişi. Oradaki öğretmen arkadaşlarla da konuştum. Bu kadar talep nedendir diye sordum. Aldığım cevap: Belki bir gün bir imkân doğar da üniversiteye geçeriz.” (11/K/5/L).

Sonuçta, yapılan araştırmada öğretmenlerin hemen hemen hepsinde akademik yarar anlamında lisansüstü eğitimden beklentilerinin olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin, lisansüstü eğitimi yalnızca mesleki gelişim için değil, aynı zamanda akademik anlamda yükselmek için de talep ettikleri saptanmıştır. Bu bağlamda, öğretmenlerin lisansüstü eğitimden yalnızca mesleki gelişim için beklenti içerisinde bulunmadıkları, aynı zamanda akademik yükselmelerde veya üniversiteye geçmekte de lisansüstü eğitimi bir araç olarak gördükleri sonucuna varılmıştır.

Kişisel Yarar

Araştırmaya katılan öğretmenlerin azımsanamayacak kadarı, lisansüstü eğitimden kişisel yarar beklentisi içerisindeydiler. Araştırmaya katılan ve lisansüstü eğitimden kişisel yarar beklentisi içerisinde bulunan öğretmenlerin lisansüstü eğitimi toplum ve okul içerisinde prestijli (saygın) bir konumda olabilmek için talep ettikleri anlaşılmıştır. Bu görüşte olan öğretmenler aşağıdaki şu görüşleri dile getirmişlerdir.

“Alanında veya eğitim bilimleri alanında yüksek lisans yapmanın oldukça prestijli bir husus olduğunu düşünüyorum. Zira elimizde bir anlamda bir diplomanın bulunması pek çok yerde insanı prestijli kılıyor.” (13/E/8/L).

“Açıkçası, lisansüstü eğitim yapmak benim için öncelikli olarak kişisel kazançtır. Örneğin; bir toplantıda veya bir topluluk içerisinde lisansüstü eğitim mezunu olmak sizi manevi olarak farklı ve ayrıcalıklı kılıyor. Kendinizi, insanlarla konuşurken pek çok konuda daha yetkin ve yeterli görüyorsunuz.” (3/K/7/L).

“Lisansüstü eğitim yapmanın bana şabsen maddi anlamda herhangi bir katkısı olmuyor. Ancak, manevi anlamda bir yarar sağlıyor ve esasında daha fazla eğitim alarak kendinizi tatmin etmiş ve gerçekleştirmiş oluyorsunuz bir nevi.” (14/E/6/YL).

“Yani, açıkçası, farklı bir şeylerle meşgul olmak, yeniden üniversiteye girmek ve o havayı teneffüs etmek oldukça güzel. Ben, şabsım adına, Milli Eğitim Sistemi içerisinde bana lisansüstü eğitimin her-

hangi bir maddi veya manevi kazanç sağlayacağı kanaatinde değilim, ama insanın en azından bir üst öğrenimi bitirmesi belki bir zaman işine yarayabilir.” (8/K/3/L).

“Ben, lisansüstü eğitim yaparak ileride özel bir okula geçmek istiyorum. Çünkü lisansüstü eğitim yapmış bir öğretmen olmak her zaman daha çok tercih sebebidir diye düşünüyorum. Esasen, ben lisansüstü eğitimi Milli Eğitim Bakanlığı’ndan özel okula bir kaçış olarak görüyorum.” (2/E/5/L).

“Lisansüstü eğitim yapmak, en azından kişiye bir kademe olarak yansıyor Milli Eğitimde. Bu, belki parasal olarak size fazla yansımıyor, ancak sizinle görevle aynı başlayanların önüne geçmiş oluyorsunuz.” (12/K/4/L).

“Bunu söylemek beni biraz utandırıyor, ama benim için lisansüstü eğitim yapmanın bana okulda prestij sağlayacağını düşünüyorum. Velilerin tercih sebebi olabilir ve okulda veya Milli Eğitim camiasında öğretmen arkadaşlarımızın arasında farklı bir pozisyonda bulunabilirsiniz.” (11/K/5/L).

Yukarıdaki öğretmen görüşlerinde de görülebileceği gibi, öğretmenler lisansüstü eğitimi kendilerine akademik yarar sağlamanın yanında, ayrıca kişisel yarar sağlaması (prestij veya saygınlık anlamında) bakımından da önemli görmektedirler. Yapılan çalışmada, araştırmaya katılan öğretmenlerin lisansüstü eğitim yaparak elde edecekleri kişisel yarar kişiden kişiye değişse de, ortak olan bir husus var ki, bu da lisansüstü eğitimin öğretmenleri diğer meslektaşlarından farklı kıldığının düşünülmesidir.

Mesleki Yarar

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tümüne yakını lisansüstü eğitimden, aynı zamanda, mesleki yarar kazanma beklentisi içerisindeydiler. Öğretmenler, lisansüstü eğitim yapmalarındaki en temel husus kendilerini mesleki anlamda geliştirerek, edindikleri bilgi ve becerileri sınıflarına yansıtmak istemeleri olduğunu ifade etmişlerdir.

“Benim için lisansüstü eğitim, kendimi mesleki anlamda geliştirmemdeki en önemli basamaktır. Çünkü lisansüstü eğitim yaptığımızda üniversite ile yani, teori ile daha çok iç içe oluyorsunuz ve orada gördüklerinizi sınıfınıza, yani uygulamaya yansıtmaya fırsatı elde edebiliyorsunuz.” (4/E/10/L).

“En büyük idealimdir yüksek lisans yapabilmek. Yani, üniversiteden lisans eğitimden bir şekilde mezun oluyorsunuz, ancak yine de mesleki anlamda donanımlı olduğumuzu düşünemiyorsunuz. Ben, bu sebeple kendimi mesleki açıdan daha iyi geliştirmek ve mesleki anlamda daha donanımlı olmak için yüksek lisans, daha sonrasında ise doktora yapmak istiyorum. Bu açıdan, lisansüstü eğitim yaparak mesleğimdeki en iyilerden olmak en büyük hedeflerimden biridir.” (5/K/7/L).

“Lisansüstü eğitim, kuram ile uygulamanın buluştuğu bir öğretim kademesidir. Bu kademedeki okullarda yapmış olduğumuz uygulamaların niteliğini ve gerekliliğini sorgulayabiliriz. Şu an belki bazı şeyleri bilinçsizce yapıyoruz, ancak ben lisansüstü eğitimle yapılması gereken şeylerin daha bilinçli bir şekilde yapılacağını düşünüyorum. Yani, lisansüstü eğitim size uzmanlık katmasının yanında, aynı zamanda öğretim faaliyetlerinde bilinç de katıyor.” (8/K/3/L).

“Açıkçası, kendimi mesleki anlamda oldukça yeterli hissetmiyorum. Bazen yaptığım yanlışları düşünüyorum ve kendime kızıyorum. Belki bu yanlışları tolere edebilmek için lisansüstü eğitim yapmak istiyorum. Burada, lisans eğitiminden farklı olarak bocalarımızla daha yakın iletişim kurarak onlardan yaşadığımız mesleki problemleri aşmamızda danışmanlık hizmeti de alabileceğimizi düşünüyorum. Bu şekilde, kendimizi mesleki anlamda daha çok geliştirebiliriz.” (11/K/5/L).

“Esasında ülkemizdeki öğretmenlerin fedakârlık bağlamında oldukça başarılı olduklarını, ancak pedagojik açıdan kendilerinin dışında problemleri olduğunu düşünüyorum. Yani, lisans aldığımız eğitim dersleri bizlerin karşı karşıya kaldığı problemlerin çözümünde bir reçete sunmuyor. İşte, bu açıdan lisansüstü eğitimi, ben, bu problemlere bir çözüm bulabilecek bir reçete olarak görüyorum.” (6/E/7/YL).

“Ben, şahsım adına eğitim kitaplarını oldukça fazla okuyan bir öğretmenim. Ancak, kitaplardan okumakla işler bir yere kadar gidiyor, daha fazla değil... Bu açıdan, bizlere çözüm yolları sunabilecek olan bir eğitime, yani lisansüstü eğitime ihtiyacımız var.” (1/K/4/YL).

“Şimdi, lisansüstü eğitim denilince aklıma Finlandiya örneği geldi. Geçenlerde bir internet sitesinde Finlandiya'nın neden başarılı olduğuna ilişkin bir yazı okumuştum, oranım eğitim bakanı ile yapılan bir görüşmeydi... Deniliyor ki; Finlandiya'daki öğretmenlerin neredeyse tamamı yüksek lisans mezunu imiş. Ayrıca, Finlandiya şu yapılan meşhur PISA sınavlarında da birinciymiş. Şimdi demek ki, ülkelerin öğretmenlerinin mesleki anlamda gelişmelerine verdiği değer ile paralel bir şey eğitimde kalite. Ben de, şahsen bu anlamda yüksek lisans yapmak için çaba gösteriyorum. Daha iyi olmak, daha yeterli olmak için...” (2/E/5/L).

“Bana göre, kendini geliştirmek için bizim ülkemizdeki kadar çaba gösteren bir öğretmen zümresi dünyada yoktur. Yani, belki abartı gelebilir, ama hakikaten böyle. İnsanlara bakıyorsun, o yüksek lisans mülakatı senin, bu yüksek lisans mülakatı benim dolaşıp duruyorlar, kilometrelerce yol teperek daha fazla eğitim almak için uğraşıyorlar.” (10/E/4/L).

“Yüksek lisans yapmış bir öğretmen olmak, ardından doktora yaparak ülkemiz eğitimine katkı sağlayabilmek en büyük isteğim. Hatta, yüksek lisans yapmadığım halde, o kongre bu kongre geziyoruz arkadaşlarla. Tek isteğimiz kendimizi mesleki anlamda geliştirmek. Yaptığımız küçük çaplı araştırmalar da olmuyor değil hani. Buralarda pek çok öğretmen arkadaşımızın sunumlar yaptığını şabıt oluyoruz. Ülkemizde, kendini geliştirmek isteyen çok fazla öğretmen arkadaşımız var. Bir kongreye gitmek için izin almak bile Milli Eğitimde zor. Yüksek lisansın yeri apayrı tabii. Başvuru yapıyoruz ama alındığımızda da nasıl gideriz diye kara kara da düşünmüyoruz değil.” (13/E/8/L).

“Ülkemizde, öğretmenlerin yetersizliğinden bahsediliyor, ancak öğretmenlerin lisansüstü eğitim almasının da önüne geçilmeye çalışılıyor. Burada tam bir terslik söz konusu... Elbette, şöyle bir durumda var ki, öğretmen arkadaşlarımız her türlü zorluğa rağmen kendilerini geliştirmek için ellerinden geleni yapıyorlar. Mesela, bu lisansüstü eğitimden dolayı tayinler kaldırıldı, ama yine de öğretmen arkadaşlarımızın böyle olmasına rağmen lisansüstü eğitime her yıl artan bir talebinin olduğunu görüyorum. Yani, kendini geliştirmek isteyen pek çok öğretmen arkadaşımız var, ama seslerine kulak verilmiyor. Öğretmenlerin en büyük amacı kendilerini mesleki açıdan geliştirmektir.” (9/E/8/L).

Sonuç olarak, öğretmen görüşlerine bakıldığında, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde görev yapmakta olan öğretmenlerin tamamına yakınının mesleki anlamda kendilerini geliştirmek için lisansüstü eğitim taleplerinin olduğu sonucuna varılmıştır. Bazı öğretmenler, lisansüstü eğitimde bir takım problemlerle karşılaşılsa da, bu problemlerle mücadele ederek kendilerini geliştirmek için çaba gösterdiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca, bazı öğretmenler de lisans eğitiminin yetersizliğinden bahsederek, lisansüstü eğitime yönelik olan talebin haklı olduğu yönündeki düşüncelerini dile getirmişlerdir.

Milli Eğitim Politikaları

Araştırmaya katılan öğretmenlerin bazıları ise lisansüstü eğitim yapma beklentilerinin Milli Eğitim Bakanlığı'nın politikalarından ileri geldiğini belirtmişlerdir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın politikalarına dayanarak lisansüstü eğitim beklentisi içerisinde olan öğretmenlerin düşüncelerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

“Bilindiği üzere, Milli Eğitim Bakanlığı uzman öğretmenlik ve başöğretmenlik gibi kariyer basamaklarında lisansüstü eğitimi çok fazla düzeyde özendirme de, lisansüstü eğitim diplomasına sahip öğretmenlerin bu kariyer basamaklarına daha rahat geçebileceklerini düşünüyorum. Nitekim 2006 yılında yapılan başvurularında yüksek lisans veya doktora mezunlarının uzman öğretmenlik ve başöğretmenliğe doğrudan alındıklarını duydum. Bu açıdan, lisansüstü eğitim yapmayı az da olsa Milli Eğitim Bakanlığı'nın ileride uzman veya başöğretmenleri yalnızca lisansüstü eğitim yapanlardan alacağından dolayı yararlı görüyorum.” (10/E/4/L).

“Ben, mesela, okul müdürü olmak istiyorum. Milli Eğitim Bakanlığı açtığı sınava ilave olarak Ek-2 ile yüksek lisans veya doktora yapmışlara ek puan veriyor, tabii ki bu da sizi diğer adaylara na-

zaran daba avantajlı kılıyor. Yani, nereden baksanız yönetim bölümüne 8–10 puan veriyor. Bu alanda yüksek lisans eğitimi yaptığı-muzda bu puanların bize okul yöneticiliğine girmede oldukça fazla avantaj yaratacağımı düşünüyorum. Ayrıca, değişen dünyada artık lisansüstü eğitim diplomasına sahip olmanın okul yöneticiliğine girmede yakında bir zorunluluk olacağını düşünmemde, lisansüstü eğitim yapmaya yönelik beklentimi güçlendiriyor.” (13/E/8/L).

“Tabii ki, uzman öğretmenlik ve başöğretmenlik gibi kariyer basamaklarında yükselmekte lisansüstü eğitimin çok fazla olmasa da, azımsanamayacak kadar anlamlı bir katkısı var. Bu açıdan, doğrudan bu kadrolara geçmek için lisansüstü eğitim yapmanın faydalı olacağını düşünüyorum.” (12/K/4/L).

“Milli Eğitimde, gerek okul yönetici olarak atamada, gerekse de kariyer basamaklarında lisansüstü eğitimin ileride daha fazla önem kazanacağını düşünüyorum, zaten böyleli duyumlar da gelmiyor değil...” (6/E/7/YL).

“İleride Milli Eğitim Bakanlığı içerisinde lisansüstü eğitim görmüş bir öğretmen olmanın önemli katkılar sağlayacağını söyleyebilirim. Gidişat da zaten o yönde. Yeni bakandan sonra, ben şahsen, böyleli bir izlenim edindim. Yani, ne olur ne olmaz, en azından cebimizde yüksek lisans diplomasının olması ileride Milli Eğitimde işimizi de yarayabilir.” (5/K/7/L).

“Özellikle, Milli Eğitim Bakanlığı’nın gütmüş olduğu politikalarından sonra lisansüstü eğitimin daha fazla önemli olacağını düşünüyorum. Bu açıdan, lisansüstü eğitim mezunu olmak, ileride önemli bir yarar getirebilir.” (2/E/5/L).

“Sayın Milli Eğitim Bakanımızın, bakanlığı’ndaki personelin büyük bir çoğunluğunun yüksek lisans ve doktora mezunu olduğunu söylemesinden sonra, açıkçası ben yakında bakanlıkta önemli yerlerde lisansüstü eğitimi mezunlarına önemli roller verilebileceğini düşünüyorum. Bu anlamda, lisansüstü eğitim diplomasına sahip olmak, bizi ileride avantajlı kılabilir.” (8/K/3/L).

“Aslında, Milli Eğitim Bakanlığı’nda lisansüstü eğitim diplomasına sahip bir öğretmen olmanın pek bir getiri yapacağını düşünmüyorum, ancak bu işler hiç belli olmaz. Bakarsınız, yakında pek çok üst kademeye girmede lisansüstü eğitim diploması isteyebilirler. Ya da en azından kariyer basamaklarında olsun, okul yöneticiliği, müfettişlikte olsun, yurt dışı sınavlarında olsun lisansüstü eğitim önemli getiri sağlayabilir. Hazırlıklı olmak lazım, cebimizde bulunsun da...” (14/E/6/YL).

“Ben müfettiş olmak istiyorum. Şunu biliyorum ki, özellikle eğitim yönetimi alanında yapılan yüksek lisansın müfettişliğe girmede önemli bir getirisi var, bu hem süre hem de puan anlamında. O bakımdan, bu alanda yüksek lisans yapmanın bana müfettişliğe girmede önemli bir getiri yapacağına inanıyorum.” (1/K/4/YL).

Sonuçta, yapılan görüşmelerde öğretmenlerin Milli Eğitim Bakanlığı’nın politikalarından kaynaklanan sebeplerden (kari-

yer basamakları, okul yöneticiliği, müfettişlik, yurt dışı görevler, üst düzey görevler, vb.) dolayı lisansüstü eğitime yönelik olarak yoğun taleplerinin olduğu görülmüştür. Ayrıca öğretmenler, Milli Eğitim Bakanlığı’nın ileride üst makamlara veya birimlere girmede lisansüstü eğitim diplomasını şart koşacağını düşündüklerinden ve ileride Milli Eğitim Bakanlığı’nda bazı koşulların değişebilme olasılığından dolayı lisansüstü eğitim beklentisi içerisinde bulduklarını dile getirmişlerdir.

Tartışma ve Sonuçlar

Amacı, Milli Eğitim Bakanlığı’nın (MEB) bünyesinde görev yapmakta olan öğretmenlerin lisansüstü eğitimden beklentilerini ortaya koymak olan bu araştırmadan elde edilen bulgulara göre, Milli Eğitim Bakanlığı’nın bünyesinde görev yapmakta olan öğretmenlerin dört farklı faktöre yönelik olarak lisansüstü eğitim (yüksek lisans ve doktora) alma beklentilerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin, lisansüstü eğitim alma beklentilerinin ilkinin akademik yarar faktörü oluşturmuş olup, öğretmenler lisansüstü eğitimi akademik anlamda kullanmak istediklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenler, alanlarında veya eğitim bilimleri alanında lisansüstü eğitim alarak ileride üniversitede akademisyen olmak istediklerini dile getirmişlerdir. Buna paralel olarak araştırmaya katılan öğretmenler, lisansüstü eğitim yapmanın üniversiteye geçmenin de anahtarı olduğunu ifade etmişlerdir. Sonuçta, araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun lisansüstü eğitiminden akademik yarar beklentisi içerisinde oldukları sonucuna varılmıştır. Oluk ve Çolak (2005) yaptıkları araştırmalarında öğretmenlerin, akademik kariyer ve üniversitelerde görev almayı lisansüstü eğitime başlama sebebi olarak belirttikleri sonucuna ulaşmışlardır. Benzer bir biçimde, yapılan bu araştırmadan elde edilen bulgu, Başer, Narlı ve Günhan’ın (2005) ve Alabaş, Kamer ve Polat’ın (2012) yaptıkları araştırmalarda da elde ettikleri bulgular ile benzerlik göstermektedir.

Bir diğer taraftan, araştırmaya katılan öğretmenler, lisansüstü eğitim görme beklentilerinin yalnızca akademik yarar sağlama anlamında değil, aynı zamanda kişisel yarar sağlama anlamında da olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler, kişisel yarar sağlama faktörüne dayalı olarak lisansüstü eğitimin kendilerine gerek toplumda gerekse de Milli Eğitim veya okul çevrelerinde prestij (saygınlık) kazandıracağını düşündüklerini ileri sürmüşlerdir. Çalışmaya katılan öğretmenler, lisansüstü eğitim görmüş olmanın maddi olmaktan daha ziyade manevi bir doyum, kendini gerçekleştirme ve kişisel yetkinliğe ulaşmada bir araç konumunda olduğunu dile getirmişlerdir. Sonuçta, araştırmaya katılan öğretmenlerin azımsanamayacak kadarının, lisansüstü eğitimden kişisel yarar beklentisi içerisinde olduğu sonucuna varılmıştır. Kara (2008) yaptığı araştırmasında, lisan-

süstü eğitim yapan matematik öğretmenlerinin aldıkları lisansüstü eğitimin kişisel ve mesleki gelişimlerine katkısını, kendi alanlarıyla ya da eğitim-öğretim ile ilgili gelişmeleri internet ortamında makale okuyarak veya gazete okuyarak takip etme, lisansüstü eğitimin öğretmenler arasında sosyalleşmeyi sağlaması, öğretmenlerin birbirlerinin geliştirmelerine yardımcı olması, yansıtıcı düşünme becerilerine sahip olmaları şeklinde ifade ettikleri sonucuna ulaşmıştır. Bu açıdan, elde edilen bulgunun yapılan bu araştırmanın “kişisel yarar” boyutuna ilişkin bulgusuyla paralellik gösterdiği söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen üçüncü bulguya göre, öğretmenlerin tümüne yakının lisansüstü eğitimden, aynı zamanda, mesleki yarar kazanma beklentisi içerisinde oldukları saptanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenler, lisansüstü eğitimden en büyük beklentilerinin kendilerini mesleki açıdan geliştirmek olduğunu ifade etmişlerdir. Çalışmada öğretmenler, kendilerini pedagojik olarak yeterli hissetmediklerini, bunun için de mesleklerini daha iyi bir şekilde yapabilmek için lisansüstü eğitim yapmaya yönelik yoğun taleplerinin olduğunu vurgulamışlardır. Ayrıca, bazı öğretmenler de lisans eğitiminin yetersizliğinden bahsederek, lisansüstü eğitime olan talebin haklı olduğunu yönündeki düşüncelerini ileri sürmüşlerdir. Alabaş, Kamer ve Polat'ın (2012) yaptıkları çalışmada da, öğretmenlerin lisansüstü eğitim alma sebepleri arasında “mesleki yarar” boyutunun da olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu açıdan, Alabaş, Kamer ve Polat'ın (2012) yaptıkları araştırmanın ilgili bulgusunun bu araştırmanın “mesleki yarar” boyutuna ilişkin bulgusu ile benzerlik gösterdiği ifade edilebilir.

Son olarak, çalışmada elde edilen bir diğer bulguya göre, öğretmenlerin Milli Eğitim Bakanlığı'nın politikalarından kaynaklanan sebeplerden (kariyer basamakları, okul yöneticiliği, müfettişlik, yurt dışı görevler, üst düzey görevler, vb.) dolayı lisansüstü eğitime yönelik olarak yoğun taleplerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmenler, Milli Eğitim Bakanlığı'nın ileride üst makamlara veya birimlere girme lisansüstü eğitim diplomasını şart koşacağını düşündüklerinden ve ileride Milli Eğitim Bakanlığı'nda bazı koşulların veya şartların değişebilme olasılığından dolayı lisansüstü eğitim beklentisi içerisinde bulduklarını dile getirmişlerdir. Alabaş, Kamer ve Polat'ın (2012) yaptıkları çalışmada elde ettikleri bulgu, bu araştırmanın “milli eğitim politikası” bulgusu ile benzerlik göstermektedir. Nitekim Alabaş, Kamer ve Polat (2012), Milli Eğitim Bakanlığı'nın yönetici atama yönetmeliğine gönderme yaparak, burada okul yönetiminde görev alacak öğretmenlere yönetim alanında yapılan yüksek lisans için 8, doktora için 12 puan, diğer alanlardaki yüksek lisans için 4, doktora için 8 puan verilmesini öğretmenlerin lisansüstü eğitim alma noktasında etkilediğini belirtmiştir.

İlgili alanyazında, lisansüstü eğitime yönelik olarak öğretmen ve öğretmen adaylarının önemli ölçüde olumlu tutumlara (Arı, Pehlivanlar ve Çömek, 2005; Alhas, 2006; Erkiş, 2007; Köksalan, İter ve Görmez, 2010; Ünal ve İter, 2010; Adıgüzel ve İpek, 2011; Alabaş, Kamer ve Polat, 2012; İlhan, Sünkür ve Yılmaz, 2012; Ören, Yılmaz ve Güçlü, 2012) sahip oldukları görülmüştür. Benzer bir biçimde, yapılan bu çalışmada da öğretmenlerin lisansüstü eğitime yönelik olarak olumlu beklentiler içerisinde buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu açıdan, öğretmenlerin lisansüstü eğitime yönelik bakış açılarının olumlu olduğu ve kendilerini geliştirmek için lisansüstü eğitim alma noktasında çaba gösterdikleri söylenebilir. Nitekim yenilikleri takip etme ve kendilerini gerek alanları gerekse de eğitim bilim alanında geliştirme çabası vermekte olan öğretmenlerin büyük bir kısmı lisansüstü eğitimi tercih etmektedirler. Bu nedenle, Milli Eğitim Bakanlığının öğretmenlerin bu çabasına destek olması ve bilimsel temele dayanan bir lisansüstü eğitim politikası belirlemesi gerekmektedir (Alhas, 2006). Öğretmenlerin büyük bir kısmı gerek kendi alanlarında gerekse de eğitim bilimlerinin çeşitli alanlarında lisansüstü eğitimi tercih etmektedir (Başer, Narlı ve Günhan, 2005). Bu nedenle Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve üniversitelerin öğretmenlerin bu çabasına destek olması, bilimsel temellere dayanan bir lisansüstü eğitim politikası belirlenmesi şarttır (Ünal ve İter, 2010). Nitekim, Türkiye'de lisansüstü eğitim yapmış öğretmenler Avrupa'daki meslektaşları ile karşılaştırıldığında, Türkiye'deki öğretmenlerin yaklaşık %7'sinin yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir. Diğer yandan, Avrupa'da lisansüstü eğitime sahip öğretmenlerin oranı Avusturya'da %59, Belçika'da %84, Polonya'da %94, Slovakya'da ise %96'dır (MEB, 2010). Finlandiya'da ise öğretmenlerin hemen hemen tamamı yüksek lisans derecesine sahip bulunmaktadır (Hürses, 2012). İfade edilen bu rakamlar dikkate alındığında, ülkemizdeki öğretmenlerden lisansüstü eğitime sahip olanların oranının oldukça düşük olduğu söylenebilir. Bu bakımdan Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) ile işbirliği yaparak, öğretmenlerin lisansüstü eğitim beklentilerinin karşılanması için strateji de belirleyerek öğretmenleri lisansüstü eğitim alma noktasında cesaretlendirmeli ve her açıdan desteklemelidir. Diğer yandan, Milli Eğitim Bakanlığının lisansüstü eğitim almış olan öğretmenlere kariyer basamaklarında (uzman öğretmen ve başöğretmen), okul yöneticiliği ve müfettişliğe atanmada pozitif ayrımcılık yaparak, böylesi öğretmenlere destek sağlamalı ve lisansüstü eğitim almak isteyen diğer öğretmenleri de cesaretlendirmelidir. Ayrıca, lisansüstü eğitim almış olan öğretmenlerin Milli Eğitim Bakanlığının karar alma birimlerinde (Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, MEB Genel Müdürlükleri, vb.) değerlendirilmesi, nitelikli öğretmenlerin sisteme katkı yapmasına da olanak sağlayacaktır.

Kaynaklar

- Adıgüzel, İ. ve İpek, C. (2011). *İlköğretim birinci ve ikinci kademe öğretmenlerinin lisansüstü eğitime ilişkin beklentileri*. 5-7 Mayıs. X. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu, Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sivas.
- Alabaş, R., Kamer, T. ve Polat, Ü. (2012). Öğretmenlerin kariyer gelişimlerinde lisansüstü eğitim: Tercih sebepleri ve süreçte karşılaştıkları sorunlar. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 89-107.
- Alhas, A. (2006). *Lisansüstü eğitim yapmakta olan milli eğitim bakanlığı öğretmenlerinin lisansüstü eğitime bakış açıları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Arı, E., Pehlivanlar, E. ve Çömek, A. (2005). Lisansüstü eğitim öğrencilerinin gördükleri eğitim hakkında beklenti ve görüşlerinin belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 231-235.
- Arıcı, H. (1997). *Bilim insanı yetiştirme: Lisansüstü eğitim ve sorunları (Sosyal bilimler alanında)*. Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları.
- Başer, N., Narlı, S. ve Günhan, B. (2005). Öğretmenlerin lisansüstü eğitimi almalarında yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 129-135.
- Çakar, Ö. (1997). *Fen bilimleri alanında bilim adamı yetiştirme: Lisansüstü eğitim*. Ankara: TÜBA Yayınları.
- Demirtaşlı, N. Ç. (2002). Lisansüstü eğitim programlarına girişte lisansüstü eğitimi giriş sınavı (LES) sonucunun ve diğer ölçütlerin kullanımına ilişkin bir tarama. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35(1-2), 61-70.
- Erkılıç, T. A. (2007). Öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim isteklilikleri etkileyen etmenler (Eskişehir örneği). *Girne Amerikan University Journal of Social and Applied Science*, 3(5), 46-72.
- Hürses, B. (2012). *Eğitimde şifreleri kırlamayan ülke: Finlandiya*. 06.02.2012 tarihinde <<http://www.memurlar.net/haber/217036>> adresinden erişildi.
- İlhan, M., Sünkür, M. Ö. ve Yılmaz, F. (2012). İlköğretim öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi (Dicle üniversitesi örneği). *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(23), 22-42.
- Kara, F. (2008). *Matematik öğretmenlerinin lisansüstü eğitim deneyimleri ve okul yaşantılarına yansımaları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Karakütük K., Aydın A., Abalı G. ve Yıldırım S. (2008). Lisansüstü öğretimin sorunları konusunda Ankara'daki üniversitelerin lisansüstü enstitü yöneticilerinin görüşleri. *Eğitim ve Bilim*, 147, 42-52.
- Karakütük, K. (2006). Türkiye lisansüstü öğretim sistemi. Karakütük, K. (Ed.), *Bazı ülkelerin lisansüstü öğretim sistemleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Karakütük, K. (2001). *Öğretim üyesi ve bilim insanı yetiştirme: Lisansüstü öğretimin planlanması*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karakütük, K. (1989). Türkiye'de lisansüstü öğretim, sorunları ve çözüm önerileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 22(1), 505-528.
- Karaman, S. ve Bakırcı, F. (2010). Türkiye'de lisansüstü eğitim: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2, 94-114.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (15. baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kilmen, S. (2007). Lisansüstü eğitimi giriş sınavının ve lisans diploma notunun yüksek lisans başarısı yordama gücü. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 176-189.
- Köksalan, B., İltar, İ. ve Görmez, E. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-kültürel özellikleri ve lisansüstü eğitim isteklilikleri üzerine bir çalışma (Fırat, Erzincan ve İnönü üniversitesi sınıf öğretmenliği ABD örneği). *Abi Evran Üniversitesi Karşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 277-299.
- Köksalan, B. (1999). *Üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörler*. Yayımlanmamış doktora tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- MEB (2010). *TALIS uluslararası öğretim ve öğrenme araştırması Türkiye ulusal raporu*. Ankara: MEB Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü.
- Miles, B. M., and Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. (2nd ed.). Thousand Oaks, California: Sage Publications.
- Oluk, S. ve Çolak, F. (2005). Milli eğitim bakanlığına bağlı okullarda öğretmen olarak çalışan lisansüstü öğrencilerinin karşılaştıkları bazı sorunlar. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 141-144.
- Ören, F. Ş., Yılmaz, T. ve Güçlü, M. (2012). Öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik görüşlerinin analizi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 189-201.
- Sayın, S. (2005). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumları ve mesleki benlik saygıların incelemesi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 19, 272-281.
- Sevinç, B. (2001). Türkiye'de lisansüstü eğitim uygulamaları, sorunlar ve uygulamalar. *Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(1), 25-40.
- Toprak, E. (2012). *Öğretmenlerin lisansüstü eğitime yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışması*. II. Eğitim Bilimleri Öğrenci Araştırmaları Kongresi, 7-9 Eylül 2012, Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Kayseri.
- Tosun, A. (2001). Açılış konuşması. *Bilim adamı yetiştirme: Lisansüstü eğitim*. Ankara: TÜBA Yayınları.
- Tuzcu, G. (2003). Lisansüstü öğretim için yurtdışına öğrenci göndermenin planlanması. *Milli Eğitim Dergisi*, 160, 1-17.
- Ünal, Ç. ve İltar, İ. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının lisansüstü eğitime olan tutumları (Fırat, Erzincan ve İnönü Üniversitesi sınıf öğretmenliği ABD örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(2) 1-18.
- Varış, F. (1972). *Türkiye'de lisansüstü eğitim*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (8. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YÖK (2012). *2011 mali yılı idare faaliyet raporu*. Ankara: Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Yayını.